

№ 2(26)

Студзень 1999

ПРАВА НА ВОЛЮ

Бюлетэн Праваабарончага Цэнтру "Вясна-96".

ХРОНІКА

14 студзеня ў 22.00
на кватэру загадчыцы грамадзкай прыбінай Праваабарончага Цэнтру «Вясна-96» Любові Лунёвой прыйшлі супрацоўнікі Савецкага РАУСу, каб уручыць ёй падросліс позму, паводле якой яна павінна 16 студзеня зъявіцца ў Цэнтральны РАУС дзе ля складання пратаколу за ўдзел у несанкцыянаваным мітынгу 6 сінтября, прысьвечаному 50-годкам абвішчэння Усеагульной дэкларацыі правоў чалавека. Справа ў тым, што 6 лютага заканчваецца 2-х месячны тэрмін, на працягу якога, паводле КаAP, грамадзяніна можна прыцягнуць да адміністрацыйнай адказнасці.

15 студзеня Брэсцкі гарадзкі выканаўчы камітэт адмовіў актыўістам Праваабарончага Цэнтру «Вясна-96» Уладзіміру Вялічкіну ў правядзенні пікетаў, накіраваных супраць грубага парушэння Канстытуцыі РБ — інкарпарацыі Беларусі ў склад Расіі. Пікеты павінны быті адбыцца 23 і 29 студзеня. У адмове гарвыканкамама сказана, што вуліца Савецкая, на якой У. Вялічкін планаваў правесьці пікетаванье, «у адпаведнасці з рашэннем Брэсцкага гарвыканкама №887 ад 15.10.1998 году уваходзіць у лік месцаў, дзе забаронена правядзенне сходаў, мітынгаў і пікетаванья».

У студзені 1999 г. кіраўніцтва друкарні ў г. Рэчыца (Гомельская вобласць), на глядзячы на афіцыйную дамову, адмовілася друкаўца незалежную газету «Гомельская думка». Друкаўца газету забараніў начальнік абласцнога ўпраўлення па друку Рыгор Сыцянецкі, ікі папішыў, што «Гомельская думка» у сваіх публікацыях абрахвае празідэнцкую «вертыкал».

(Заканчэнне на стар. 6-7)

НЯХАЙ ЖЫВЕ СТРАЙК?

ЦI ПАЎТОРАЦЦА СЁЛЕТА Ў БЕЛАРУСІ ПАДЗEI ВЯСНЫ 1991-ГА ГОДУ

Любой зъяве заўсёды можна знайсці гістарычны паралелі, параўнаныні, дзякуючы якім яна будзе ўспрымацца па-іншаму, больш рэльефна і кантрасна. Ну, а ўжо зыходзячы з падабенства можна з вялікай долей верагоднасці спрагнаваць, якім чынам будуць разъвівацца падзеі далей. Сённяшняя эканамічная і палітычная сітуацыя ў Беларусі моцна нагадвае ту, што склалася напачатку 1991-га года. Крызіс ахапіў тады ўсе сферы жыцця. Інфляцыя "з'ела" усе зъберажэнні людзей, "апусьціла" заробкі да жабрачага ўзроўню, "вымыла" тавары і прадукты з паліцаў крамаў... СССР, гэты гігант на гліняных ногах, разваліваўся літаральна на вачах. Драматычны падзеі ў Вільні, выбары першага расійскага презідэнта, ГКЧП, парад сувэрэнітэтаў і, нарэшце, Віскулі —

увабраў у сябе той гістарычны год. Была і яшчэ адная падзея, якая, безумоўна, увайшла ў аналы гісторыі: масавыя вясновыя страйкі ў дагэтуль ціхмянай, "балотнай", вандэйнай Беларусі.

На мінскія вуліцы рабочых вывела тады найперш галеча. Аднак паступова эканамічныя патрабаванні сталі абрасціць палітычнымі і незалежніцкімі. Рабочыя пачалі разумець, што карэнным чынам не зъмяніўшы ладу жыцця, пераменай не даб'ешся, не дачакаешся. Менавіта на хвалі рабочага руху прыйшоў да ўлады, да кіраўніцтва Вярхоўным Саветам Станіслав Шушкевіч.

Было гэта ўсяго восем гадоў назад, а ўжо добра забылася. За гэты час нашыя блізкія і далёкія суседзі адбудавалі свае незалежныя дзяржавы, наладзілі больш-менш прыстойнае жыццё з элементамі

той самай стабільнасці, пра якую так любяць гаварыць у Беларусі, згадваючы СССР. Нашую ж краіну кідае то ў жар, то ў холад. Арыентацыя на "аднаўленыне СССР", папулізм і элементарная эканамічная неадукаванасць, "рынкавы сацыялізм" з жорсткай цэнтралізацыяй і дыктатам вытворцам давялі Беларусь да глыбокага крызісу, выйсьця з якога пры захаванні сённяшніх уладных структураў нябачна...

Гэта было зразумела даўно, але асабліва прайвілася леташній восеньню, пасля "чорнага 17 жніўня" у Расіі. Ужо тады інфляцыя і мізэрныя заробкі зрабілі жыццё простых людзей невыносным. Пад упывам хвалявання рабочых свабодныя і афіцыйныя прафсаюзы пачалі перамовы з урадам з вылучэннем усё больш

(Заканчэнне на стар. 2)

А МІНІСТЭРСТВА ЮСТЫЦЫ МАЎЧЫЦЬ...

У БЕЛАРУСІ ПРАЦЯГВАЕЦА ПЕРАСЪЛЕД ПРЫВАТНЫХ НАТАРЫУСАЙ

Працэс эканамічнага перасъледу прыватных натарыусай, згодна з указам презідэнта, ідзе ў Беларусі поўным ходам. 14 студзеня ўсяго дзесяць хвілін спатрэбілася мінскаму гарадзкому суду, каб пакінуць у сіле рашэнне першай інстанцыі — Савецкага раённага суда — аб спагнаныні "заднім чыслом" 158 мільёнаў 800 тысячаў рублёў з прыватнага натарыуса Вольгі Лісоўскай. Справа сп. Лісоўскай слухалася з удзелам прокурора гарадзкой прокуратуры Мешчарараковай, довады якой былі безаговорочна прынятыя судовай калегіяй.

Справы з гэткім жа вынікам, ініцыяваныя органамі прокуратуры, разглядаюцца сёньня ў розных беларускіх гарадах. У выпадках, калі прыватныя натарыусы спрабуюць аспрэчваць судовыя рашэнні ў больш высокіх

інстанцыях, да "лішкаў", што незаконна адбірае дзяржава, дадаюцца яшчэ і судовыя выдаткі пры пераглядзе справы. І немалыя. Напрыклад, у выпадку Вольгі Лісоўскай такі "дадатак" склаў 18 мільёнаў рублёў. Пры гэтым, згодна з судовымі правіламі, сума выдаткаў на перагляд справы наўпраст залежыць ад сумы "спрэчных" грошай (альбо маёмысці). Зразумела, што гэткім чынам дзяржава перакрывае магчымыя пошуки праўды натарыусамі праз звароты з касацыйнымі скаргамі ў вышэйшыя інстанцыі. Ды і пошуки гэтых аказваюцца дарэмными... Нагадаем, што так званыя "запазычанасці" перад дзяржбюджэтам пасыля ўказу презідэнта ў некаторых калегаў Вольгі Лісоўскай дасягнулі 1,5-2 мільярдаў рублёў.

Пасылья спробы Бела-

рускай натарыяльнай палаці правесці перамовы і дасягнучы кампрамісу з адміністрацыяй презідэнта Лукашэнкі ўладнія структуры сапраўды зрабілі выгляд "кампрамісу" паводле ўласнага разумення. Пры добраахвотнай згодзе прыватных натарыусаў аддаць дзяржаве тое, што яна спаганяе незаконна, ім паабязканая трыцціпрацэнтная скідка. А таксама — ільготы пры арэндзе памяшканьяў. Аднак гэтыя абыянкі амаль не спрадуктываюцца на практицы. Нават нязначныя ільготы для "добраахвотнікаў", якія дакларуе адміністрацыя презідэнта, не жадаюць прадастаўляць натарыусам арганізацыі — уладальнікі арандаваных памяшканьяў: ім ад адміністрацыі на гэты конт ніякіх указанняў не паступала. "Ільготы" за сьпінныя, хто як бы павінен іх

рэалізоўваць практычна, ёсьць, такім чынам, толькі сродак вымaganня грошай з прыватнага натарыяту.

Самі ж прыватныя натарыусы маюць крыніду на столькі на аўтара зынішчальнага для іх указу — Лукашэнка, лічаць яны, усё-такі не съпэцыяліст у юрыспрудэнцыі, — колькі на юрыдычна адукаваных людзей з ягонага атачэння. Пра тое, што закон, тым больш падзаконны акт, які можа мець зваротнай сілы, ведае любы студэнт юрафаку. Найбольш незразумелай выглядае ў гэтым сэнсе пазіцыя Міністэрства юстыцыі. Мініст, які напачатку 90-х гадоў быў галоўным ініцыятарам эксперыменту з прыватным натарыятам, цяпер проста маўчыць, і ня думae хоць бы словам бараніць уласнае "дзіця".

Наш кар.

НЯХАЙ ЖЫВЕ СТРАЙК?

(Пачатак на стр. 1)
жорсткіх патрабаваньняў. У мінулую восень прафсаюзы, найперш афіцыйныя, ураду "паверылі". Аднак замест абыянных зьменаў да лепшага напрыканцы 1998-га году ў краіну прыйшоў дэфіцит на прадукты першай неабходнасці. І гэта прытым, што цэны на малако, масла, яйкі ў Беларусі прыблізна такія ж, як і ў Летуве, Польшчы, а заробкі і пенсіі ў дзесяць і болей разоў меншыя...

Пачатак новага году прыйшоў у Беларусі пад знакам актывізацыі рабочага і праф-

саюзнага руху. Далей трываць, слухаючы абыянкі ўраду і презідэнта, нельга — гэта думка ўсё часцей гучыць у рабочых "курылках" і на паседжаньнях прафкамаў. Першую, спробную акцыю пратэсту свабодныя прафсаюзы правялі 27 студзеня. У шэсціцах ад прахадных заводаў і мітынгу прыняло ўдзел да 15 тысяч чалавек. Колькасць для зімовай пары значная, тым болей, што на акцыях апазіцыі столькі не зьбіралася з вясны 1997-га году. Упэўненасць у тым, што гэта не аднаразовае "мерапрыемства", а

менавіта пачатак масавага руху пратэсту, даюць ня толькі бесправственасць эканамічнай сітуацыі ў краіне (унутраных рэзэрваў няма, МВФ і міжнародная супольнасць рэжыму Лукашэнкі не дапамагаюць, а Расія і сама ў глыбокім кризісе), але і тое, што інфляцыя і безграшоўе спрыяюць страце рабочымі страху перад дыктатарамі і ягонымі службамі з дубінкамі. Да таго ж, усё больш людзей у краіне пачынае разумець, што стварэннем розных камісіяў і камітэтаў кантролю, што толькі і робіць презідэнт,

прадуктамі крамы не напоўніш. Вера ў Лукашэнку, як у "лідэра нацыі", губляеца нават сярод адданага яму электарату. Дагэтуль ратавала яго толькі меркаванне, што нібыта няма ў Беларусі палітыка, кіраўніка ройнага яму. Але распечатая Вярхоўным Саветам падрыхтоўка да выбараў павінна паказаць, давесці ўсім, што гэта зусім ня так: на разумных, дзелавых і практычных людзей Беларусь не зьяднела...

Ёсьць падзеі непазыбежныя, падпрадкаваныя выключна самай хадзе гісторыі. Такой падзеяй быў распад Савецкага Саюзу на незалежныя дзяржавы. Толькі Беларусь усё яшчэ чапляеца сёньня за гэтага мерцвяка і ніяк ня рушыць наперад. Верыцца, што сёлетняя вясна стане ацьвяржваючай для тых беларусаў, якія яшчэ вераць у фантом. Адкінуць преч усялякія надзеі на рознага кшталту "саюзы" і пачаць урэшце будаваць Свой Дом Беларусь, урэшце зразумець, што Беларусь гэта еўрапейская краіна — вось тая ідэя, што можа з'яднаць усе славі грамадзтва і рабочых у тым ліку, каго галечка і бесьперспектыўнасць вывядуць на вуліцы і плошчы нашых гарадоў. Годзе верыць у прыгожыя казкі "інтэгратараў", час ужо жыць сваім разумам.

Андрэй НАЛІВА

Мінск. Вясна 1991-га...

Сямён ШАРЭЦКІ:

"ВЫБАРЫ ПРЕЗІДЕНТА ПАВІННЫ АДБЫЦА У ЛЮБЫМ ВЫПАДКУ..."

10 студзеня 1999 году дэпутаты Вярхоўнага Савету Рэспублікі Беларусь 13-га склікання прынялі рашэнне аб правядзені ў краіне 16 траўня прэзідэнцкіх выбараў.

Яшчэ за трох дні да сесіі законнага парламенту Беларусі рэжым А.Лукашэнкі адрэагаваў на будучыя падзеі досьцы нярвова, з дапамогай Прокуратуры РБ пасправаўшы прыпалахаць усіх, хто верны Канстытуцыі 1994 году, "крымінальнай і адміністратыўнай адказнасцю". Тым ня менш, падрыхтоўка да выбараў ужо ідзе поўным ходам...

Гэтай тэмэе прысьвежаная гутарка нашага карэспандэнта са старшынёй Вярхоўнага Савету Рэспублікі Беларусь Сямёном ШАРЭЦКІМ.

— Сямён Георгіевіч, па-першае, дзякую вам і вашым калегам за гэтыя прынцылы, крок! Абвяшчэння прэзідэнцкіх выбараў чакалі многія людзі Беларусі.

— За што дзякую? Нічога надзвычайнага не адбылося. Мы праста дзейнічалі ў строгай адпаведнасці з законамі. І вось цяпер, калі журналісты гавораць: "Ну, нарэшце, Вярхоўны Савет пра сябе заявіў!" - мне заўжды хочацца запытаць: "А што ён раней мог зрабіць? Ён чакаў канстытуцыйнага тэрміну, каб абвясціць выбары". Мы не маглі гэтага зрабіць ні раней, ні пазней.

— Некаторыя назіральнікі напакаюць на нібыта нелегітимнасць гэтага рашэння. Наколькі я ведаю, меркавалася запрасіць для абмеркавання ўсіх дэпутатаў, абраных у 1995 годзе...

— Усе дэпутаты будуць запрошаныя на наступную сесію, якая адбудзеца 20 лютага. Пра гэта ўжо можна гаварыць. Будзе прыняты план мера-прыемстваў, ажыццяўленыне якіх дазволіць правесці дэмакратычныя выбары прэзідэнта краіны. Гэта ўсё мы зробім.

— Зразумела, гэта будзе дэмакратычна. "Перабежчыкі" у створаную прэзідэнтам "палату" тады змогуць самі вырашаць, прымаць ім удзел у сесіі, ці не?

— Не, ім будзе напісане такое запрашэнне: яны могуць прыйсці на сесію, калі складуць паўнамоцтвы ў "палаце". Яны ж выйшлі з Вярхоўнага Савету! Чаму зьяўляецца легітімным нашае рашэнне: таму, што ёсьць тлумачэнне Канстытуцыйнага Суда ад 11 кастрычніка 1995 году, у якім складзе і якія пастановы мае права прымаць Вярхоўны Савет. Пастанова аб выбарах ня тычыцца нейкіх зьменаў у Канстытуцыі. Таму Вярхоўны Савет мае права прымаць яе большасцю галасоў ад тых дэпутатаў, якія самі сябе лічаць дэпутатамі. А той, хто пайшоў у "палату", сябе дэпутатам ня лічыць. Таму нашае рашэнне не падлягае нія-

кім спрэчкам: легітимнае яно, ці не-легітимнае. Калі сам Вярхоўны Савет легітимны, і калі большасць – дэпутаты, якія прызнаюць і ня выйшлі з яго складу – прымае рашэнне, дык яно, безумоўна, легітимнае.

— А калі, да слова, скончыцца тэрмін паўнамоцтваў у самога Вярхоўнага Савету?

— Тэрмін паўнамоцтваў Вярхоўнага Савету скончыцца толькі тады, калі будзе абраны новы склад Вярхоўнага Савету.

— Сямён Георгіевіч, пасьля вядомай заявы Прокуратуры РБ выгатовыя да магчымых рэпрэсій?

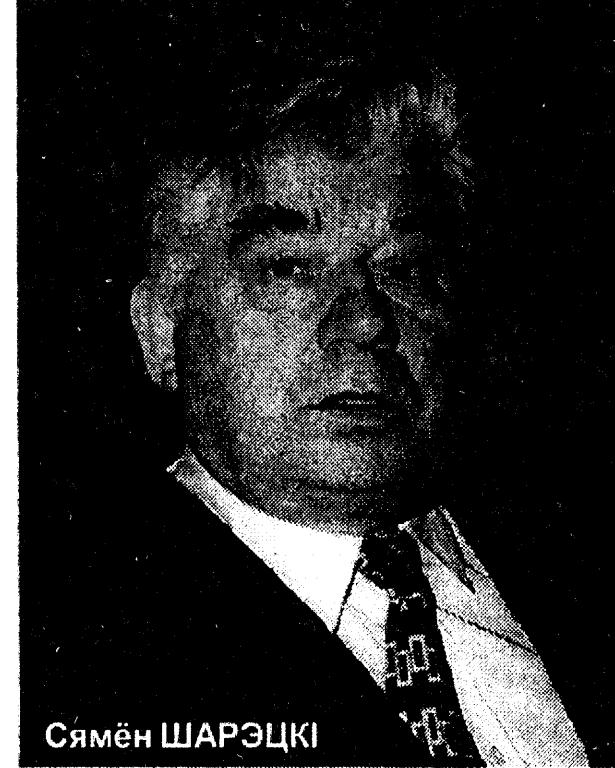
— Вось гэта ўжо не мая праблема – магчымыя рэпрэсіі!

— Як бы там ні было, а пра падрыхтоўку да нейкага "перавароту" рэжым ужо загаварыў. Пасьля 10 студзеня вы не адчуле ўзмацненія "увагі" да сябе і ўціку?

— Я ўвесе час адчуваю ўціск. Што тут можа зъмяніцца? Калі сп. Бажэлка (Генеральны прокурор РБ – рэд.) загаварыў пра нейкі ўціск, я пайшоў на радыёстанцыю "Свабода" і папярэдзіў яго ды іншых аматараў усялякіх уцікаў, што мы выконваем патрабаваны Канстытуцыі. І калі хто бярэ грэх на сваю душу і адказнасць перашкаджаць нам рабіць гэта – дык хай сам будзе гатовы адказваць за свае ўчынкі. Дарэчы, я двойчы папярэджваў чынавенства аб адказнасці. Нагадаў нават пра Пінчэта: вунь колькі часу прайшло пасьля яго адстаўкі, але і яму давя-дзеца адказваць за свае ўчынкі. То самае і тут.

Мы ўсё роўна будзем праводзіць выбары, бо гэтага Канстытуцыя патрабуе! Больш за тое, я цяпер ежджу па абласных цэнтрах, дзе мы ствараем абласныя выбарчыя камісіі. Далей пойдзе стварэнне раённых камісій.

— А людзі ў нас не запалаханыя? Шмат жадаючых удзельнічаць у працы, за якую ўлады, магчыма, будуть чыніць перасылед?

Сямён ШАРЭЦКІ

— Вы ведаецце, я нават не чакаў: жадаючых больш, чымсьці месцаў у камісіях. Колькасць месцаў агаворана заканадаўствам. Абласныя камісіі можна ствараць у складзе ад дзесяці да шаснаццаці чалавек, раённыя – ад дзесяці да дванаццаці. Я прыпыніў вылучэнне кандыдатаў у склад Цэнтральнай выбарчай камісіі, таму што вылучылі ўжо васемнаццаць чалавек, дзесяціннаццаць – Віктар Ганчар, які, як старшыня, быў прызначаны раней. Больш нельга вылучаць, згодна з нашым заканадаўствам. А было жадаючых значна больш!

— Сямён Георгіевіч, ці ёсьць ужо міжнародныя водгукі на рашэнне Вярхоўнага Савету, акрамя рэакцыі АБСЕ?

— На мінулым тыдні нас падтрымаў Сейм Рэспублікі Польшча. Яго дэпутаты прынялі зварот да беларускага народа, выказалі падтрымку і салідарнасць.

— Можна цяпер я задам трохі балючае пытаньне?

— У мяне няма балючых пытаньняў.

— Пасьля спробы дамовіца мірным шляхам з рэжымам у лістападзе 1996 году, калі прыязджалі Селязьнёў, Стroeў ды іншыя, частка нашых суайчыннікаў выказвала роспач і расчараванне. Як вы зараз ацэньваеце тყя падзеі?

— Калі б мы тады не ўступілі ў перамовы, Вярхоўнага Савету цяпер бы праста не існавала. Нас бы абінавацілі ў захопе ўлады – што далей? Таму што імпічменту, на жаль, не было. Што мы маглі зрабіць? Нічога. Толькі дамаўляцца.

— Ці ня можа здарыцца гэта, калі АБСЕ зноў пасправае наладзіць перамовы паміж Лукашэнкам і Вярхоўным Саветам пры сваім удзеле?..

— Мы пойдзем на перамовы, калі такая прапанова будзе. Але ж гэта зусім ня тычыцца перанясення тэрміну выбараў! Таму што гэта канстытуцыйнае патрабаванье. Мы будзем весыці перамовы – а выбары прэзідэнта павінны адбыцца ў любым выпадку. Дарэчы, у тым пагадненні 96-га году было таксама запісаны, што павінны адбыцца давыбары дэпутатаў Вярхоўнага Савету... А на перамовы мы пойдзем заўжды.

(Працяг на стар. 7)

СТАРЫЙ

БЮЛЕТЕНЬ ПРАВАЛАБАРОНЧАГА ЦЭНТРУ "ВЯСНА-96"

ПРАВА НА ВОЛЮ

ПРЕЗДЕНТ

"ЛІКВІДАТАРЫ" ПАЧЫНАЮЦЬ!... ВЫЙГРАЮЦЬ

I

Не сумняваюся, што засікаўленыя асобы (а іх па краіне набіраецца вельмі шмат) добра памятаюць кампанію па адмене ільготаў для "чарнобыльцаў", праведзеную прэзідэнтам Беларусі А.Лукашэнкам у 1995 годзе. Гучнае было мерапрыемства. Праўда, цяпер аказваецца, што ільготы адміністратары было проста. Асабліва ўлічваючы метады, якімі дзейнічае прэзідэнт Беларусі: падпісаў паперу пад назтай "указ" – і ўсё. Наступствы ж гэтага кроку простымі называюць цяжка. Міністэрствы, чыноўнікі, ды літаральна ўсе, каго тычыцца гэтая проблема, апнуліся ў казытлівым юрыдычным становішчы... Але – пра сутнасьць справы.

Год таму, 22 студзеня 1998 году, у Фрунзенскім раённым судзе Мінска адбыўся малапрыкметны, звычайны, здавалася б, судовы працэс. На ім разглядалася грамадзянская справа па скарзе Свабоднага прафсаюзу Беларускага ў інтарэсах Феакцістава Уладзіміра Андрэевіча на неправамоцныя дзеяньні да яго ЖЭСу-83 ЖРЭА-1 Фрунзенскага раёну сталіцы.

Трэба адразу сказаць, што гэтая справа, распачатая адным чалавекам, тычыцца дзесяткай тысяч людзей, якія маюць пасведчаныні "ліквідатораў", а гэта значыць, удзельнікаў ліквідацыі вынікаў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС.

Уладзімір Феакцістаў якраз і зьяўляецца "ліквідатаром". Згодна з арт. 19 Закону "Аб сацыяльнай абароне грамадзянай, якія пацярпелі ад катастрофы на ЧАЭС", ён мае права на 50-працэнтную скідку пры аплаце жыльля і камунальніх паслугаў. Аднак ЖЭС-83 яму гэтую ільготу скасаваў, спаслаўшыся на Указ Прэзідэнта РБ ад 1 верасьня 1995 году № 349 "Аб упарядкованні некаторых ільготаў для асобых катэгорый грамадзянай. ЖЭС абгрунтаваў свае дзеяньні ведамасным нарматыўным актам – лістом Міністэрства жыльлёва-камунальнай гаспадаркі ад 23 траўня 1997 года.

Але 25 снежня 1995 году Канстытуцыйны суд РБ пункт 1 прэзідэнцкага Указа адміністру, як неадпавядаючы Канстытуцыі і законам Рэспублікі Беларусь.

З 1 верасьня 1995 года (пасылька "указу прэзідэнта") Уладзімір Феакцістаў плаціў поўную суму за жыльлё і камунальнія паслугі, з лістапада 1996-га яму ільготу аднавілі, а з ліпеня 1997-га – зноў скасавалі. Прычынай пазбайденія стаў ведамасны ліст ЖРЭА-1. Увогуле, за гэты час У.Феакцістаў переплатіў дзяржаве 1 мільён 300 тысяч рублёў. Грошы не такія ўжо вялікія, але вы разумееце, што тут справа прынцыпу і... прэзідэнту.

Рашэнне Канстытуцыйнага суда ніхто не адмініструе. Ды і зрабіць гэта можа толькі сам суд. І Фрунзенскі раённы суд прыняў рашэнне, што

дзеяньні ЖЭС-83, як і вышэйстаячага ЖРЭА-1, зьяўляюцца неправамоцныі. Законных падставаў пазбайденіць У.Феакцістава права апложваць палову кошту жыльля і камунальніх паслугаў німа. А спасылку адказчыкаў на ведамасны ліст суд палічыў неабгрунтаванай, паколькі такія документы ня маюць юрыдычнай сілы. Яны ня могуць падмяняць дзяржаўны закон. Адпаведна, "ліквідатор" Феакціставу ЖЭС-83 вымушаны будзе зрабіць пе-раразылік. Судовае рашэнне не было абскаржанае і ўступіла ў законную сілу.

II

Напэўна, варта вярнуцца на тры гады назад, каб прыгадаць некаторыя моманты, якія тычацца тэмы артыкулу.

Указам ад 1 верасьня 1995 году грамадзянам Беларусі было прыпынена прадастаўленыне ільготаў, якія прадугледжаныя нормамі васемнаццаці законаў. Гэтыя ільготы тычыліся, напрыклад, бясплатнага праездзу, атрыманнія беспрацэнтнай пазыкі на набыццё ці будаўніцтва індывідуальных жылых дамоў, кааператыўнае жыльлёвае будаўніцтва, аплату жылплошчы, прадастаўленыне 50-працэнтнай скідкі за карыстанніе ацяпленнем, вадаправодам, газам і электраенергіяй, бясплатнага медыцынскага і санаторна-курортнага лячэння і інш.

Скасаныне гэтых ільготаў прэзідэнтам закранула дзесяткі тысяч людзей у краіне. Што і ўлічыў Канстытуцыйны суд, прыняўшы рашэнне. Цытую: "... Канстытуцыйны суд лічыць, што ні Канстытуцыя, ні Законы Рэспублікі Беларусь не прадаставілі Прэзідэнту права прыпыняць дзеяньні закону, альбо яго зъмяніць. Прыпы-

неньне выкананьня закону, яго асобных нормаў ёсьць ня што іншае, як прыпыненьне дзеяньня закону. Прыпыніўшы прадастаўленыне ільготаў і перавагаў, прадугледжаных законамі, пра-вярамы Указ фактычна прыпыніў дзеяньне гэтых законуў у часе і па колу асоб. Захаваўшы ўстаноўленыя зака-надаўчымі актамі ільготы толькі для часткі грамадзянай, Указ па сутнасьці справы зъмяніў дзеяньне гэтых актаў. Прыняўшы такі Указ, прэзідэнт тым самым узяў на сябе функцыі органа заканадаўчай улады, чым перавысіў свае паўнамоцтвы..."

У нас да законаў заўсёды ставіліся, мякка кажучы, з недаверам. У прынцыпе, нічога не зъмянілася і цяпер. "Наш" чалавек разумеў і разу-мее, што закон — рэч неабходная і ка-рысная, але ў паясьдзённым жыцці кіравацца трэба не законамі юрыдыч-нымі, а законамі жыццёвымі.

Да ўлады прыйшоў чалавек якраз з такім "менталітэтам" і ў адзін момант узяў ды і адміністру закон...

Камунальшчыкі можна зразу-мець: нават пасылька прэзідэнцкага ўка-зу па гарадах Беларусі набіраецца не-малая група грамадзянай, якія ці ня плоцяць за жыльлём ўвогуле, ці пло-цяць палову кошту. Аднак, цяпер не савецкія часы, датациі на ўтрыманье жыльлёвага фонду пастаянна зъмян-шаюцца – камунальшчыкам прапана-вана шукаць "унутраныя рэзервы". А што гэта азначае? Павышэнне кварт-платы, толькі павышэнне. І, зразуме-ла, па прыкладзе прэзідэнта, выкress-ліванье вялікай групы грамадзянай з разраду льготнікаў...

Рашэннем Фрунзенскага суда ста-ліцы Беларусі беззаконнае самаво-льства аднаго з ЖЭСаў прыпыненае. Аднак тым самым створаны прэзі-дэнт. Бо спадар Феакцістаў толькі адзін з тысяч грамадзянай, якія па "указу" прэзідэнта страдлі ільготы, а пасылька рашэння Канстытуцыйнага суда так і не атрымалі іх назад. Думаю, судзьдзя, які вёў справу, разумеў, што сапраўды стварае прэзідэнт, прычым, небяспечны: колькасць падобных зыскаў у суды можа перавысіць кры-тычную мяжу. З другога боку, непа-хісьнасць закону пацвердзіў Кан-стытуцыйны суд, і рашэнне яго ніхто не адмініструе.

Па-сутнасці, раённы судзьдзя вы-конваў у гэтym працэсе работу і Прэ-зідэнта, і Вярхоўнага Савету, і таго ж Канстытуцыйнага суда. Ці, хутчэй, падчышчаў "хвасты" за гэтымі інсты-тутамі ўлады.

У недарэчнае становішча трапілі таксама і чыноўнікі, якія маюць дачы-неньне да гэтай праблемы. Яны вы-мушаныя пісаць ведамасныя цырку-ляры, загадзя ведаючы, што тыя ня маюць ніякай юрыдычнай сілы, і кожны суд (пры наяўнасці жаданьня) лёг-ка прызнае іх "рашэнні" неправамоц-нымі. Што і павінен будзе рабіць на-далей. Бо выпадак з Феакціставым – першы, але, як мяне запэўнілі прад-стаўнікі Свабоднага прафсаюзу Беларускага, не апошні. У дзесяткай тысяч "чарнобыльцаў-ильготнікаў" з'явіўся шанц абароніць свае права. Што ад-кажуць на гэтае "звычайнае" рашэн-не раённага суда ўлады і прэзідэнт?

Сяргей ШАЎЦОУ

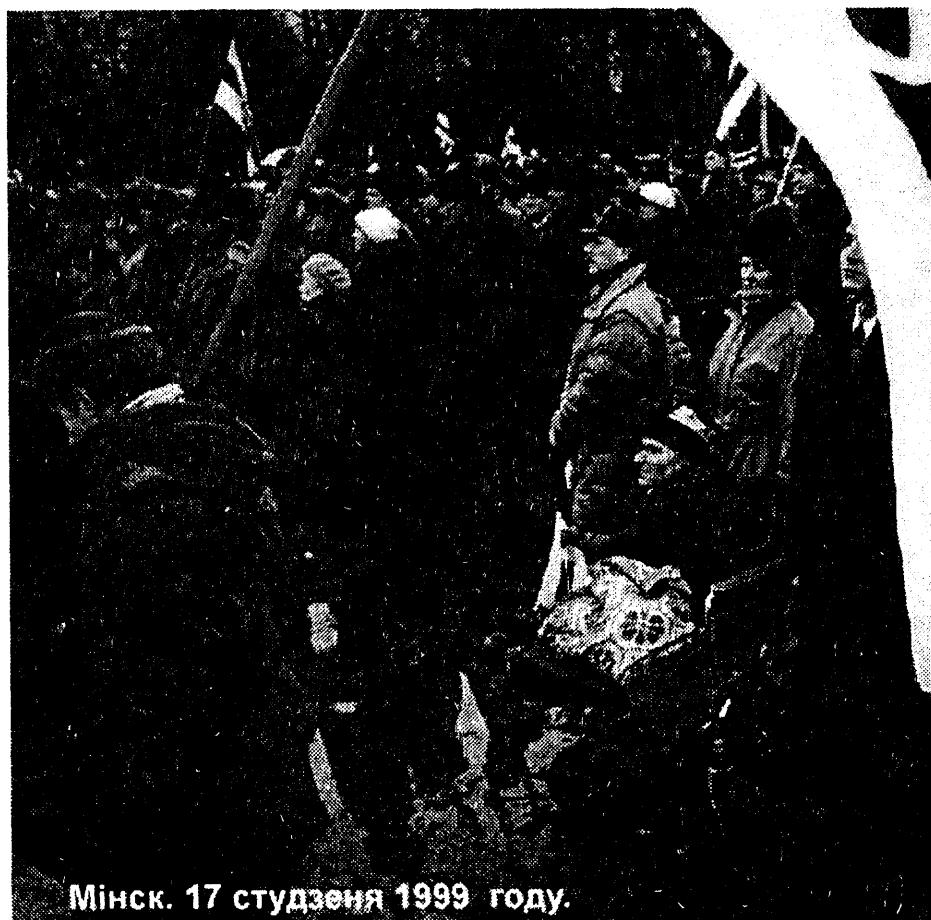
Студзень — пачатак "вясны..."

Чарговая "мінская вясна" пачалася ў гэтым годзе раней звычайнага. Сезон вулічных шэсцяці і мітынгаў адкрылі 17 студзеня сацыял-дэмакраты з "Народнай Грамады", што наладзілі акцыю ў падтрымку незалежнасці Беларусі. Упершыню ў новым 1999 годзе на сталічныя вуліцы выйшлі больш за 4 тысячи грамадзянаў, незадаволеных палітыкай аўяднання з Расіяй.

Дэманстранты прайшлі маршрутам, дазволеным мінскімі ўладамі: ад плошчы Якуба Коласа да опернага тэатру, каля будынку якога адбыўся мітынг. Выступоўцы асудзілі падпісаныне "інтэграцыйных" дакументаў 25 сінеглядня, расцаніўшы дзеянні презідэнта Лукашэнкі як дзяржайную здраду. Было адзначана, што міф пра славянскае адзінства патрэбны абодвум презідэнтам дзеля адцягнення ўвагі людзей ад вынікаў прайлення "інтэгратараў". Пра самі ж вынікі, прынамсі, такі адметны, як зъяднанне насельніцтва, гаварылі падчас мітынгу да-

статкова. Сацыял-дэмакраты прапанавалі падтрымаць у гэты эканамічна цяжкі год малазабясьпечаныя групы насельніцтва, напрыклад, пенсіянераў. Удзельнікі мітынгу віталі дзеянныі дэпутатаў Вярхоўнага Савету па

аднаўленыні канстытуцыі насцілі ў краіне — абвяшчэнне парламентам даты прэзідэнцкіх выбараў і аднаўленыне дзейнасці Цэнтральнай выбарчай камісіі. Дэпутат ВС, сябра партыі "Народная Грамада" Павел

Мінск. 17 студзеня 1999 году.

Знавец ад імя сваіх калегаў-парламентарыяў заклікаў усіх людзей выкананы грамадзянскі абавязак — прагласаваць 16 траўня. Выступу́ца зъявіўся таксама да праваахоўных органаў Рэспублікі Беларусь, заклікаў іх, устрымацца ад рэпресіяў. На мітынгу закраналася і тэма вяртання ў нашую краіну амбасадараў краін Еўрасаюзу, што адбывалася ў гэты ж дзень адначасна з акцыяй. "Мы лічым гэта не актам у падтрымку рэжыму Лукашэнкі, а чарговым крокам на шляху развіцця міжнародных адносін на карысць беларускага народу, у падтрымку дэмакратыі," — адзначана ў рэзалюцыі мітынгу.

Відавочна, што шэраг апошніх беларускіх падзеяў спрыяе ўзмацненню грамадзянскай актыўнасці людзей. Праз чатыры дні пасля сацыял-дэмакратаў шэсціце і мітынг супраць аўяднання з Расіяй у адну дзяржаву арганізаваў Беларускі Народны Фронт. Акрамя таго, пачатак сёлетнягага году быў надзвычайна багаты на пікеты розных дэмократычных партый.

Наш кар.

АПАНЕНТАЎ АБРАЖАЦЬ МОЖНА...

КАЛІ ІХ ПОГЛЯДЫ РАЗЫХОДЗЯЦА З "ДЗЯРЖАЙНАЙ ПАЛІТЫКАЙ"

14 студзеня Мінскі гарадскі суд перагледзеў справу аб абароне гонару, годнасці і дзелавой рэпутацыі гісторыка, дасьледчыка тэмы камуністычных рэпресіяў Iгара Кузьняцова. Перагляд быў ініцыяваны як самім Кузьняцовым, так і адным з адказчыкаў — старшынём мінскага гарадскога таварыства "Гістарычныя веды" Аляксеем Хахловым. Як вядома, раней суд Савецкага раёну Мінску часткова задаволіў прэтэнзіі I.Кузьняцова, абавязаўшы А.Хахлова ў месячны тэрмін папрасіць у яго прабачэння за абрэз у прац друк. Але ў дзеяньях іншых адказчыкаў — А.Залескага, "Народнай газеты", а таксама газеты "Славянскі набат", прыцягнутай да адказнасці ў ходзе працэсу — Савецкі суд анікай некаректнасці не знайшоў. Нагадаем, што менавіта на старонках згаданых выданьняў спадары Залескі, Хахлоў ды іншыя аўтары апраўдвалі рэпресіі, заадно абавінавачваючы I.Кузьняцова ў "фальсіфікацыі гісторыі", плагіяце ды

іншых грахах (якія прыбліжэйшым разглядзе не пасцярджаюцца). На працягу мінулага году сябры "Гістарычных ведаў", да ўсяго, пісалі на свайго апанента таксама даносы ў розныя інстанцыі, у рэшце рэшт змусіўшы яго пакінуць працу ў эканамічным універсітэце.

У судзе другой інстанцыі да сьпісу адвінавачваньняў з боку прыхільнікаў "прагрэсіўнага савецкага ладу" (а менавіта іх аўядноўваюць "Гістарычныя веды") дадалася яшчэ адно, і вельмі "страшнае". Як напісаны ў касацыйнай скарзе А.Хахлова, "...Кузьняцоў нясе адказнасць за палітычную скіраванасць канферэнцыі "Палітычныя рэпресіі XX-га стагодзьдзя" і з'яўляецца адным з арганізатораў буйной антыпрэзідэнцкай палітычнай правакацыі". На думку сп. Хахлова і ягонай "групы падтрымкі" на судзе, Кузьняцоў, як адзін з рэзэнтэнтаў, павінен быў не дапусціць выходу ў съвет кнігі па матэрыялах дакладаў удзельнікаў канферэнцыі.

"Інкрымінаваліся" гісторыку таксама выступ на канферэнцыі і нават сам факт удзелу ў ёй.

Менавіта з-за скары таварыства "Гістарычныя веды" у пракуратуру мінулай восені ледзь не апынуўся пад съледствам адзін з арганізатораў канферэнцыі "Палітычныя рэпресіі XX-га стагодзьдзя" — Беларускі Хельсінскі камітэт. Цікава, аднак, што супрацоўнікі Прокуратуры РБ пасля знаёмства са зборнікам дакладаў не знайшлі падставаў для крымінальнага пераследу ні навуковуцаў, ні праваабаронцаў, ні ахвяраў "чырвонага терору" (другім арганізаторам была Асацыяцыя ахвяраў палітычных рэпресіяў). Што да справы Кузьняцова, то тая ж Прокуратура РБ ажно двойчы адмовіла А.Хахлову, які патрабаваў адмініцірашэнне Савецкага суда аб перапрашэнні за абрэз калегі.

Можна было чакаць, што гарадскі суд альбо нічога ня зменіць у рашэнні Савецкага, альбо прызнае некаректнымі паводзіны ўсіх ад-

казчыкаў — падстаў для гэтага мелася дастаткова. У часе пасяджэння судзьдзі гарсуда сп.сп. Жупікава, Шыдловіч і Худзюк не былі заўважаныя у нейкай тэндэнцыі. Відавочна, што на іхняе канчатковое рашэнне моцна паўплывала палітычная падаплека справы ("навуковай спрэчкі", кажучы словамі апанентаў Кузьняцова).

Такім чынам, выказваныя прыхільнікамі камуністычнага тэрору у "Народнай газеце" і "Славянским набате" суд палічыў цалкам карэктнымі і дапушчальнымі. Каментуючы гэтае рашэнне, Iгар Кузьняцоў заявіў, што "ня мае ілюзіяў на конт пазіцыяў іншых судовых структураў пры сёньняшнім "прававым Чарнобылем", аднак мае намер зъявіцца ў Вярхоўны Суд. На думку Кузьняцова, гарадскі суд Мінску фактычна санкцыянуваў маральны гвалт дзяржавы і прыхільнікаў "савецкага ладу" у дачыненьні да любых прайаваў іншадумства.

Яна Ждановіч

Рэча

Бюлётэнь Правадаўрончага Цэнтра "Вясна—96"

5 ТРАВНЯ НА ВОЛНІ

ПАДЗЕІ ФАКТЫ КАМЕНТАРЫ

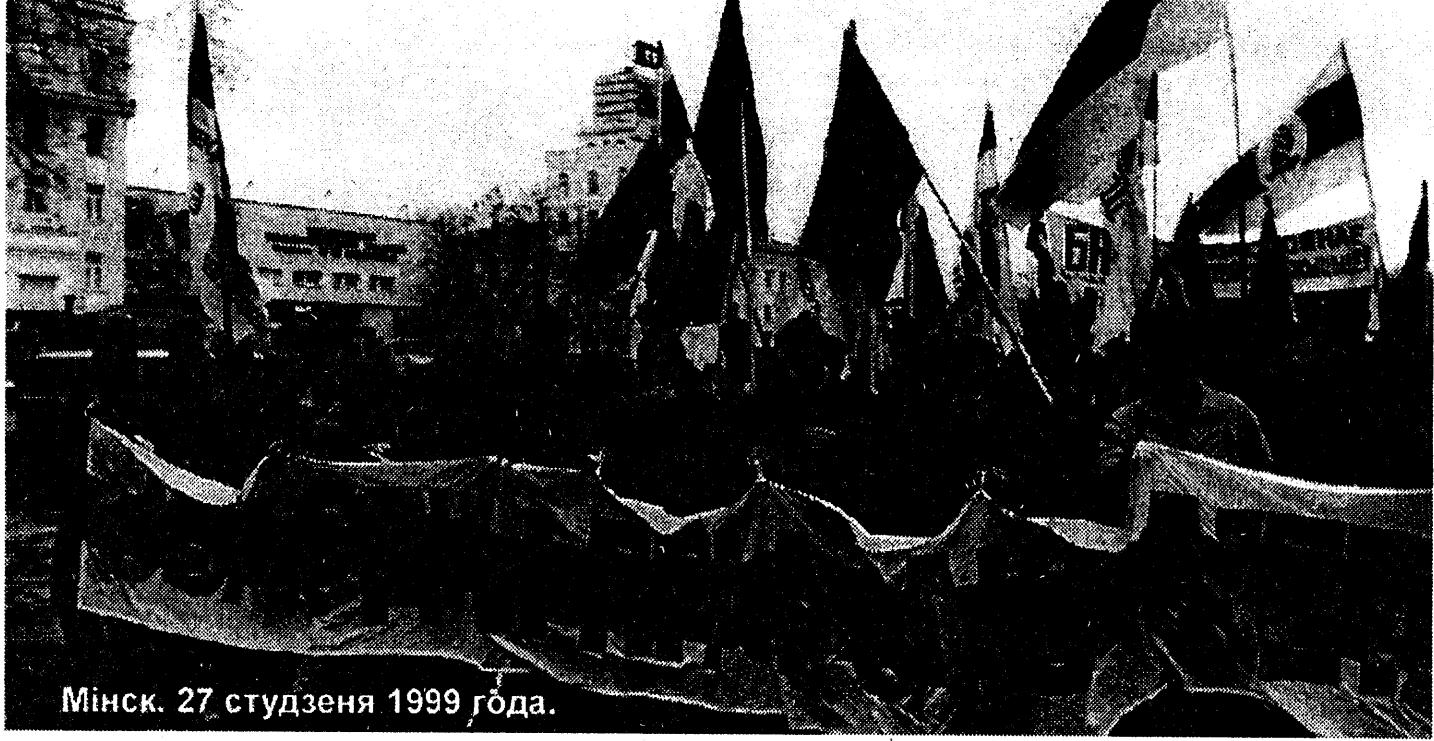
(Пачатак на стар. 1)

17 студзеня непаўнагадовы Станіслаў Каражчанка, зьбіты нявядомымі асобамі ў цывільным 8 сінэжня 1998 году і дастаўлены імі ў міліцыю, атрымаў адказ на сваю скаргу з Прокуратуры Цэнтральнага раёну г.Мінска. У адказе паведамляецца: «У ходзе праведзенай праверкі прокуратурай раёну не ўстаноўленыя факты перавышэння ўлады альбо службовых паўнамоцтваў супрацоўнікамі міліцыі. Пры такіх абставінах прокуратура Цэнтральнага раёну г.Мінска не знаходзіць дастатковых падставаў для прыняцця мераў прокурорскага рэагаванья. Пры нязгодзе з прынятым рашэннем Вы маеце права звязацца з прокуратурой горада Мінска».

17 студзеня ў Мінску адбыліся мітынг і шэсьце, арганізаваныя сацыял-дэмакратычнай партыйяй «Народная Грамада», накіраваныя супраць інкарпарацыі Беларусі ў склад Расіі. Заяўляльнікі акцыі планавалі прайсці ад мінскай плошчы Якуба Коласа да Кастрычніцкай плошчы і правесці там мітынг. Мінскі гарвыканкам не даў дазволу на правядзенне мітынгу на Кастрычніцкай плошчы, спасылаючыся на рашэнне аб «касаблівым статусе» гэтай плошчы (знаходзіцца побач з рэзідэнцыяй презідэнта РБ). Мітынг сацыял-дэмакратаў з удзелам іншых дэмакратычных сілаў Беларусі адбыўся на плошчы Парыжскай камуні.

У студзені 1999 году вядомы ў Беларусі адвакат Гары Паганяйла накіраваў у краіны ЕС, еўрапейскія структуры і амбасады суседніх з Беларусью краінаў зварот, у якім заклікае паўдзейнічаць на пазіцыю беларускіх уладаў у адносінах да зняволенага экс-старшыні ЗАТ «Расцсьвет» Васіля Стравойтава. Улады не прыслухаўся да меркаванніяў аўтарытэтных экспертаў, якія съцвярджаюць, што шматлікія хваробы 75-гадовага зняволенага патрабуюць неадкладнага лячэння.

18 студзеня падчас пікету, арганізаванага Беларускім Народным Фронтом «Адраджэнне», быў затрыманы сакратар Управы БНФ

Мінск. 27 студзеня 1999 года.

Анатоль Крыварот. Яго пазналі па фотаздымках, зробленых съпецслужбамі 6 сінэжня на мітынгу, прысьвеченаму 50-ым угодкам абвяшчэння Усеагульной дэкларацыі правоў чалавека. У судзе Цэнтральнага раёну г.Мінска судзьдзя Анатоль Барысёнак вынес А.Крывароту папярэджанье.

20 студзеня рэдактар Віцебскай апазіцыйнай газеты «Выбар» Барыс Хамайда выступіў са зваротам да яўрэйскіх арганізацыяў ЗША, Францыі і Вялікабрытаніі. У звароце Б.Хамайда просіць садзейнічаньня ў справе вызваленія з-пад варты старшыні Віцебскай Рады БНФ «Адраджэнне» Уладзіміра Плещанкі, які ўжо пяты месяц утрымліваецца ў съледчым ізалятары па падазрэнні ў дэмантажы помніка расійскому палкаводцу Сувораву. Б.Хамайда выкладае ў звароце гісторыю выратавання сваёй маці вясною 1942 году, калі фашысты зьнішчылі яўрэйскае гета ў мястэчку Калышкі Лёзенскага раёну. Ад расстрэлу маці Хамайды выратаваў мясцовы жыхар-беларус. «Сёньня дапамога патрэбная беларусу, як была патрэбная ў свой час дапамога маім родным. Я прашу вас — дапамажыце выратаваць жыццё майго беларускага сябра Уладзіміра Плещанкі», — гаворыцца ў звароце.

20 студзеня сакратарыят Таварыства Беларускай Мовы (ТБМ) імя Францішка Скарыны выступіў з заявай, у якой съцвярджае: «абодва экзэмпляры падпісаных 25 сінэжня 1998 года ў Маскве презідэнтам Рэспублікі Беларусь А.Р. Лукашэнкам і презідэнтам Расійскай Федэрацыі Б.М. Ельцыным Дагавору аб роўных правах грамадзянаў і Пагадненія аб стварэнні роўных умоў суб'ектам гаспадарання краінаў учыненыя ў парушэнне агульнапрынятых дыпламатычных традыцый толькі на адной мове — рускай. Тым самым ад-

крыта зас্বядчаная непавага да дзяржаўнай беларускай мовы».

21 студзеня ў Мінску былі затрыманыя дзяўчыны — Ляшкова Тацяна (14 гадоў) і Чарвякова Вольга (навучэнка Беларускага гуманітарнага ліцэю, 15 гадоў). Яны распаўсюджвалі ўлёткі з запрашэннем на дазволены ўладамі мітынг 22 студзеня. Іх затрымаў жыхар пад'езда, у якім дзяўчыны раскідалі па скрынях лістоўкі. Ён паказаў ім пасьведчаныне супрацоўніка міліцыі, патэлефанаваў па 02 і выклікаў машыну. Праз 30 хвілінаў прыехала міліцэйская машына, дзяўчыны адвезвалі ў Савецкі РАУС, дзе склалі пратакол, паслья выклікалі бацькоў, каб забралі сваіх дзяцей дадому.

21 студзеня ў г. Слуцку Мінскай вобласці адбыўся суд над актывістамі БНФ «Адраджэнне» Мікалаем Анцыповічам (дацэнт кафедры філасофіі Беларускай Дзяржаўнай Політэхнічнай Акадэміі) і пенсіянерам Генадзем Банкевічам. Іх абвінавачвалі ва ўдзеле ў несанкцыянованым шэсьці, якое адбылося 29 лістапада, калі адзначаліся 78-я ўгодкі Слуцкага антыбалашавіцкага паўстаньня. Аўтобусы з Мінску былі замоўленыя на імя Мікалая Анцыповіча, што дало падставу судзьдзі С. Пастуховай прыесьці да высновы, што ён і зьяўляўся арганізаторам мэрпрэемства. У якасці съведкаў традыцыйна выступалі супрацоўнікі міліцыі. Пенсіянер Генадзь Банкевіч знаходзіўся ў шпіталі, таму на здолеў зъявіцца на суд, але гэта не перашкодзіла судзьдзі С. Пастуховай прысудзіць яму 40 млн. рублёў штрафу. Мікалай Анцыповіч аштрафаваны на 20 млн. рублёў.

3 21 па 23 студзеня ў Мінску і іншых гарадах БНФ «Адраджэнне» наладзіў шэраг пікетаў (усяго больш

за 60) супраць спрабаў інкарпарацыі Беларусі ў склад Расіі, а таксама супраць рэзкага зьбяднення насељніцтва краіны. Акцыі былі прымеркаваныя да запланаванай на 21 студзеня сесіі Парламенцкага сходу саюзу Расіі і Беларусі.

22 студзеня ў Мінску прайшлі мітынг і шэсьце супраць грубага парушэння Канстытуцыі РБ — падпіснія чарговых дакументаў аб саюзе Беларусі і Расіі. Акцыя была арганізаваная БНФ «Адраджэнне» з удзелам усіх дэмакратычных сілаў краіны. Напрыканцы мітынгу супрацоўнікі міліцыі Цэнтральнага РАУСу спрабавалі затрымаць загадчыцу грамадзкай прыёмнай Праваабарончага Цэнтра «Вясна-96» Любую Лунёву, каб даставіць у Цэнтральны РАУС дзеля складаньня пратаколу за ўдзел у несанкцыянованым мітынгу 6 сінэжня. Л.Лунёва не пагадзілася сесьці ў службовую машыну, ёй на дапамогу кінулася моладзь, і міліцыянеры вымушаныя былі адступіць. Увечары міліцыянеры чакалі Л.Лунёву каля пад'езду яе дому, але яна здолела разминуцца з імі.

25 студзеня Мінскі гарвыканкам адмяніў рашэнне аб непрадастаўленні Палаца культуры акцыянераў таварыства «Сукно» для правядзення Кангрэсу дэмакратычных сілаў, які прайшоў 29-30 студзеня.

26 студзеня калегія Кіраўскага суда на чале з Надзеяй Чмарай прыняла рашэнне аб выдаленіі з залы паседжанняў прадстаўнікоў грамадзкасасіці. Судзьдзя заяўвала, што гэта — часовая мера, дзяўверы суда будуть зачыненыя, пакуль ідзе медыцынская экспертыза псіхічнага стану Васіля Стравойтава. Правядзенне падобнай экспертызы ў зале суда — беспрэцэдэнтны выпадак.

26 студзеня ў Мінску ў

раёне Трактарнага заводу былі затрыманыя непадарункі. Станіслаў Каражанка і Зыміцер Бунчук, якія расклейвалі ўлёткі з запрашэннем уступаць у шэрагі «Маладога Фронту» і ўлёткі, якія пралагандуюць нацыянальную музыку: «Слухай беларускае!». С. Каражанку і З. Бунчука даставілі ў РАУС Партызанскаага раёну, дзе на іх быў складзены пратакол. Яны адвінавачваюцца ў пашрушэнні арт. 143, ч.3 КаAP РБ — расклейка аб'язаў ў неадведзеных для гэтага месцах. Паводле гэтага артыкулу ім пагражает папярэджањне альбо штраф у памеры да аднаго мінімальнаага заробку.

26 студзеня ў Віцебску быў затрыманы актывіст віцебскай Рады БНФ, рэдактар апазіцыйнай газеты «Выбар» Барыс Хамайды. Ён выйшаў на вуліцу з плакатам «Свабоду Плешчанку». Б.Хамайды быў прыцягнуты да адміністратыўнай адказнасці па арт. 167. 1, ч.2 — і атрымаў 15 сутак арышту.

27 студзеня ў Мінску адбыўся мітынг, у якім узялі ўдзел Свабодны прафсаюз Беларускі (СПБ), прафсаюз АСМ (аўтамабіле-сельгасмашынабудавання), прафсаюз радыёэлектроннай прамысловасці і прафсаюз прадпрымальнікаў. У гэты дзень два галоўныя рынкі сталіцы (Камароўскі і на стадыёне «Дынама» спынілі сваю працу ў знак салідарнасці з прафсаюзамі. Акцыя пачалася а шаснаццатай гадзіне. З розных канцоў гораду дэмантранты пачалі сцягвацца да Палацу спорту — дзе адбыўся галоўны мітынг. У акцыі прынялі ўдзел, прыкладна 12 тысяч чалавек. Напрыканцы мітынгу была прынятая рэзоляюція. У ёй удзельнікі мітынгу патрабуюць ад презідэнта і ўрада выкананія Рэзяллюціі рэспубліканскага сходу прадстоўнікоў працоўных калектываў і прафсаюзных арганізацый ад 21 траўня 1998 году: спыніць рост цэнзу і інфляцыю, надаць зарабку статус першачарговага плацяжу, зменіць падаткі з грамадзянаў і прадпрыемстваў, прадставіць працоўным і прафсаюзам месца ў дзяржаўных СМИ.

27 студзеня Рада Саюзу беларускіх пісьменнікаў прыняла заяву, накіраваную супраць спробаў інкарпарацыі Беларусі ў склад Расіі. «Зъмяненне дзяржаўнага статусу Рэспублікі Беларусь зъяўляецца нічым іншым, як ігнараваннем нацыянальных інтарэсаў і ні можа лічыцца легітымным, бо супрэчыць Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь», — сказана ў заяве.

КАЛЯДНЫ ПАДАРУНАК ЗЪЯВОЛЕНЫМ

З пачатку сінегня 1998 г. у Мінскім СІЗА павялічыліся нормы прыёму перадачаў зъявленаў. Раней тут прымалі ў месяц адну прадуктовую перадачу вагой да восьмі кілаграмаў (пры ўмове, што зъявлены не парушыў рэжыму). А з пачатку сінегня 1998 г. перадачу дазволена перасылаць два разы на месяц і вагою да пятнаццаці кілаграмаў.

Супрацоўнікі СІЗА патлумачылі, што гэтыя зъмены быў ўведзеныя з народы сівятаў — Каляды і Новага года. Але новыя нормы, відаць, застануцца і на далей. Памяншаць іх пакуль што не зьбіраюцца. Варта адзначыць, што нормы павялічыліся толькі ў Мінскім СІЗА, а ў іншых гарадах Беларусі яны засталіся ранейшымі — восем кілаграмаў, і толькі раз на месяц.

Цяпер у мінскім СІЗА прымаюць і тушонку ў металічных бляшанках. Раней гэта было забаронена — бо ў камерах нельга тримаць ніякіх металічных прадметаў, каб не нанесьці цялесных пашкоджанняў сабе і сукамернікам. Кажуць, што цяпер бляшанкі з тушонкай адкаркоўвае

«прадольны мент» (дзяжурны па калідоры). Раней нельга было перадаваць малочныя прадукты, цяпер прымаюць і сыр, і згушчанае малако. Гэта азначае, што істотна пашырыўся і асартымент прадуктаў. Але ў пакоі для прыёму перадачаў мінскага СІЗА вісіць абвестка аб tym, што напоі і сокі ў аднаразовых упакоўках часова прымаць забаронена. Тлумачыцца гэта tym, што напярэдадні сівятаў былі спробы перадачы сьпіртнога.

Для зъявленаў, якія знаходзіцца ва ўмовах персанелай камеры, дзе на аднаго чалавека прыпадае менш за квадратны метр плошчы, перадача — самая вялікая радасць. Кожны зъявлены прыкладна ведае, калі падыходзіць ягоны тэрмін атрыманія перадачу, і з надзеяй чакае гэтага дня.

Здараюцца выпадкі, калі частка перадачы не даходзіць, але даказаць гэта немагчыма. Тоё, што перадаецца, узважваецца, але ў камеры німа вагаў, і зэкня можа праверыць вагу. А калі мент вязе не каталцы цыгарэты "LM" (кожная пачка перавязаная ніткамі альбо ўсе цыгарэты высыпта-

ныя ў разрысты пакунак), дык хіба лёгка яму ўтрымацца і не працягнуць руку па цыгарэты... Бо паслья работы давядзеца купляць іх па 160 тысячаў у камерцыйным кіёску. У сем'ях супрацоўнікі СІЗА ідзе значная эканомія грошай за кошт сваякоў зъявленаў. Таму павелічэнне нормы перадачаў выгадна ня толькі зэкам.

Відавочна, што гэтая зъмена нормы звязаная ня толькі са сівятамі і жаданнем адміністрацыі мінскага СІЗА зрабіць зэкам калядны падарункі, але і з tym, што выжыць нармальному чалавеку пры мізэрнай турэмнай штодзённай пайцы вельмі цяжка. Зраніцы тут даюць звычайна чарпак сечкі, у абед — баланду з пярлоўкай, на вячэр могуць даць юшку з селядца... Такім чынам, павялічыўшы колькасць перадачаў, адміністрацыя СІЗА часткова здымает з сябе адказнасць за харчаванье зъявленаў.

Відавочна, што павялічэнне нормы перадачаў звязанае і з інтэграцыйнымі працэсамі — у Расіі такія нормы быў ўведенія значна раней.

Мікола КАЧАН

"ВЫБАРЫ ПРЕЗІДЕНТА ПАВІННЫ АДБЫЦЦА Ў ЛЮБЫМ ВЫПАДКУ..."

(Пачатак на стар. 3)

— Выказваецца меркаваныне, што нават Аляксандр Лукашэнка можа паўдзельнічаць у выбарах 16 траўня.

— Гэта яго проблема! Яму ж ніхто не забараніў ўдзельнічаць. Ён мае права. Але — гэта малаверодна!..

— Як працаваць у вядомай сітуацыі з беларускім мас-медыя? Ці хопіць дэмакратам, гэтак мовячы, інфарматычных рэсурсаў?

— Але іншай прэзыдэнтесце ў нас німа. Тут патрэбна, каб дэмакратычныя прэзыдэнтесце больш адказна. І ня варта цяпер перамываць косьці апазіцыі. Гэта можна было рабіць паўгоды назад, а цяпер — навошта? Можа, камусьці так і хацелася — каб Вярхоўны Савет прыняў толькі заяву. Былі прапанаваны менавіта заяву і пры-

маць. Але мы прынялі канстытуцыйную пастанову і будзем яе выконваць, што б ні сталася. Хачу падкрэсліць, што нашае рашэнне — юрыдычнае, а не палітычнае заява, за якой не стаіць ніякіх дзеянняў.

— Ці ёсьць, на вашую думку, сярод грамадзкаактыўных дэмакратычных сілаў Беларусі такія, што ўспрынялі рашэнне аб выбарах адмоўна?

— Пакуль што німа таіх. Гэта ж палітычнае сама-забойства, калі нехта заяўіць, што не падтрымлівае патрабаваныне Канстытуцыі. Дык што ён тады падтрымлівае?! Рэжым?

— Днямі ў нас адбудзеца доўгачаканы Кангрэс дэмакратычных сілаў краіны. Ці будуць на ім прымацца рашэнні па вылучэнні кандыдатаў у прэзідэнты краіны?

— Ня будзе такіх рашэнняў. Таму што выбары тады, атрымліваецца, будуць недэмакратычнымі. Мы нікому не павінны забараніць вылучаць сябе кандыдатам у прэзідэнты. Вярхоўны Савет гэтае права забяспечыць любому, хто толькі пажадае. Але будзе патрабаваць і ад яго выкананыя тых прынцыпаў, якія прадугледжаныя законам.

— А вы самі не зьбліраецеся балатавацца ў прэзідэнты?

— Не, ні ў якім разе. І аб гэтым я ўжо заявіў раней. Інакш Аляксандр Лукашэнка простила прапаганду, што я нібыта ўсё раблю для сябе, пад сябе. Тут амбіцыі павінны быць на трыццатым месцы. Тут галоўнае — справа дзяржавы, народу...

Гутарыла
Таяцяна СЫНІТКО

ВАРУНКИ

Цэнтру "Вясна-96"
Бюллетэнь ПРАВАЛАДОНЧАТА

ПРАВА НА ВОЛЮ

ЖЫЦЬЦЕ

Права на волю. Бюлетэн Правабарончага Цэнтра "Вясна-96"

8

Андрэй МЕЛЬНІКАЎ

ВАНДРОЎКА ЗА КРАТЫ

У другой палове дня ў панядзелак з-за дзьвярэй чую сваё прозвішча – мяне выклікаюць. Праз хвіліну дзьверы адчыняюцца. Куды павядуць: на сьвіданку, на допыт, да адваката, на экспертызу... Пакуль невядома. Даведаешся толькі на месцы. Ёсьць у гэтым свой плюс – трэніроўка інтуіцыі: з часам амаль беспамылкова вызначаеш, куды і на воншта цябе выводзяць.

І вось я, яшчэ нявопытны, на-кінуўшы на плечы штармоўку, выхджу. Разъмінаюся на "прадоле", побач – атлетычнага выгляду хлопец у чырвоным спартовым строем. Ён трymae ў руцэ "кешар", а пад пахаю згорнуты матрац. Я яго ўжо ведаю. Гэта Н., ён вяртаецца ў нашу "хату" з чарговага этапа, і яго сустракаюць там, чую, радаснымі воклічамі.

Мяне вязуць на допыт. Съледчы Турач паведамляе, што адвакат пакуль яшчэ ня знайдзены, і прапануе пагадзіцца на размову без яго. Абяцае паслья сустрэчу з жонкай, якая зараз у Гародні. Узважыўшы ўсё, на размову (допыт) пагаджаюся.

Пытаныні, у асноўным, тычацца біяграфіі, але паступова размова набліжаецца да майго знаходжання ў памежным лесе. Паўтараю распovяд пра збор грыбоў. Гучыць гладка. Ды вялічэзную памылку ўсё-такі раблю: кажу, што, зьбіраючы грыбы, пайшоў у бок мякы.

Раптоўна разумею гэта і кажу съледчаму, што далей на пытаныні буду адказваць толькі ў прысутнасці свайго адваката. Турач настойвае на тлумачэнні спынення дачы паказанняў. І я раблю другую памылку: кажу, што часам бываюць правалы ў памяці.

Абедзьве гэтыя памылкі потым былі скарыстаныя на карысць съледства. Першая, хаяць і ўскосна, указала на наўмыснасць дзеяння, другая, у далейшым, была расценена, як спроба заблытаць КДБ і пазбегнуць адказнасці.

Потым я зразумеў сваю нявопытнасць і наўнасць: ня варта падчас съледства прызнаваць сваю віну нават часткова, прынамсі, пакуль яна не даказаная. Той, хто прызнаў віну, для съледчага – ужо амаль гатовы падсудны. Людзі, што "варацца" у законах РБ, добра ведаюць: шчырае прызнанье паляпшае ўмовы і аблягае пакаранье, але і падаўжае тэр-

мін. Прызнаўшы паслья затрымання факт перасячэння мякы і рух у яе бок, я ня столькі атрымаў адносны комфорт у турме, колькі пацвердзіў справядлівасць свайго знаходжання за кратамі.

Надалей я стаў, як гэта называецца, на "шлях адмовы складу злачынства" і "супрацьдзеяньня ўсталяванью ісьціны". Комфорт незваротна зынік, але я пра гэта не шкадаваў: я надта прыемная гэтая справа – комфорт у турме за кошт адміністрацыі.

Паслья падпісання пратаколу з маімі прыкрымі памылкамі, Турач запрашае ў пакойчык маю жонку. Яна выглядае стомленай і знерваванай. Першыя яе слова да мяне: "Ну, ты і дураны!.."

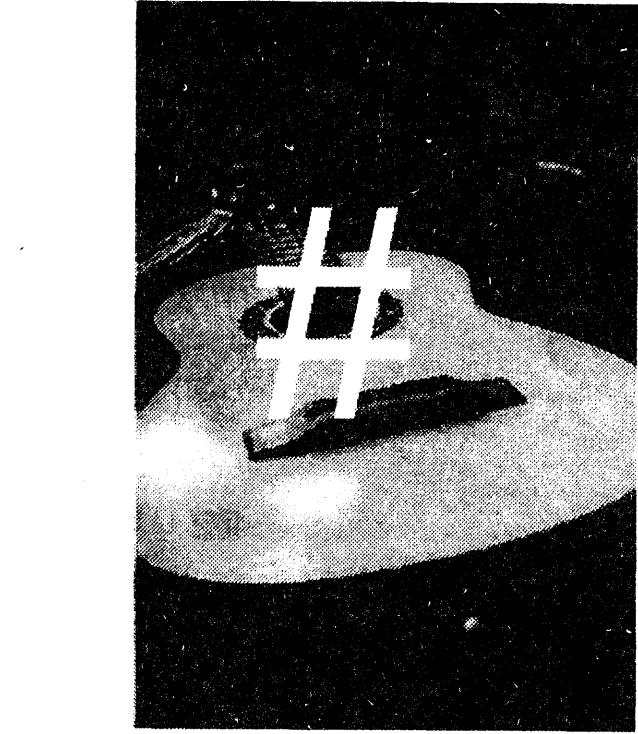
Жонка пабыла ў Смаргоні і ўпэўненая, што мяне б даўно выпусцілі, калі б я менш "выступаў". "Вы яго адпусціце?" – пытаецца яна ў Турача. Той шчыра майчыць у адказ.

Адвакат, кажа жонка, ужо знайдзены і заўтра мяне наведае. Прадуктавая і рэчавая "дачкі" перададзеныя – хутка я іх атрымаю. У "дачку" пакладзеныя, апроч іншага, "свяянцыя яблыкі" – трэба, каб я зьеў іх сам, абавязкова адзін (ведала б яна, колькі гэтае "сам" і "адзін" потым будзе мне каштаваць). А яшчэ яна хвалюецца, што паклала ў рэчы чырвоныя пантоплі (з гэтым праблемы будуць толькі жартайлівія, турма – ня зона, рацыянальнае ў дарослых "хатах" перамагае; з'яджаючы на этап, я пакіну пантоплі наступнікам, і яны, спадзяюся, былі ім дарэчы).

Дзякую Богу, жонка тут, і я веру, што яна цяпер зробіць самае неабходнае. Трэба неадкладна ўздымаць шум у СМИ, каб усе мае прыхільнікі даведаліся, дзе я. Пакуль ня будзе рэакцыі грамадзтва на маё затрыманье, я – звычайны зэк. Калі ж будуць тримаць, як звычайнага – да суда ня вызвалиць.

"Свіданка" скончаная. Ідуцы да "сабачніка", бачу, што некалькі ўбаку стаяць сваяк, аршанка Ларыса (прыехала з маёю жонкаю) і Дзіма Кісель – журналіст з газеты "Пагоня". Радасна вітаюся. Яны адказваюць вітаньнем, але іх твары зусім ня радасныя... Сустрака з імі паслья давядзенца толькі праз шмат месяцаў, ужо на свабодзе...

Паслья "свіданкі", шукаючы найлепшага выйсьця, жонка мела размовы з галоўным апазыцыянерам Гарадзеншчыны Сямёном Домашам і слা-

вутым адвакатам Гары Паганяйлам. Надалей жа ейныя дзеянні былі супрацьлеглымі майм просьбам.

Вяртаюся ў "хату" – хлопцы кажуць: прыносілі "дачку", але мяне не было, таму не пакінулі. Значыць, прынясць заўтра.

На тумбачы стаіць вячэра. Да гонару "хаты" трэба сказаць, што пайкі для тых, каго часова выдзернулі, яна пакідае заўсёды, пры любых стансунках паміж жыхарамі.

"Калегі" уражаныя tym, што ў мяне – ўжо другі допыт за чатыры дні. Гэта для іх пацверджаньне, што я ня прости зэк. З простымі "сълядак" сустракаецца раз-два на месяц.

Да адваката мяне вядуць наступным ранкам – праз унутраны дварык у съпецыяльны будынак – там усе кабінеты праслушоўваюцца.

Не было б кратай – наўрад ці пазнаёміцца б з гэтым чалавекам. А практичных ведаў ён даў нямала. У стасунках з Уладзімірам я зразумеў, наколькі істотная для адваката і кліента мова жэстаў, а таксама тое, што на Беларусі асноўная работа адваката – не ў судзе, а ў кулуарах. Нябачная большасць, яна найперш неабходная для посьпеху. А суд – так, для прэсы.

Са зьяўленнем Н. нашая "хата" адразу робіцца "правільнай" – пачынае "ганяць коней". Я таксама рвуся да справы, бо хачу даведацца, дзе Алег, і наладзіць з ім сувязь. З. болей не паказвае з сябе знаўцу "паняцьцяў" і толькі незадаволена бурчыць час ад часу ў бок Н. А Н. вучыць мяне пакуль не съплюшыцца, і ў гэтым яго актыўна падтрымлівае, як высьвятляеца, галоўныя ягоны сябра ў нашай "хаце" Банкір: "Навічкі павінны некалькі тыдняў прыглядацца", кажуць яны. Калі ж мы, урэшце, дамаўляємся з Н. пра вучобу і трэніроўкі па кун-фу, таго выцягваюць на этап.

(Працяг будзе)

Права на волю. Бюлетэн Правабарончага Цэнтра "Вясна-96". Выходзіц два разы на месец на беларускай, ангельскай і рускай мовах. Наклад 299 чысленікаў. Адрес рэдакцыі: 220007 Менск, а/с 88. E-mail:rights@v96.org. Рэдактар Алеся Бяляцкі.
Пры перадруку спасылка на бюлетэні обязаковая.

У нумары скарыстаныя малюнкі А. Карповіча і фотадзімкі з архіву Цэнтра "Вясна-96".